

**TINGKAHLAKU PENAGIHAN SEMULA
PUNCA-PUNCA PENAGIHAN DAN PEMULIHAN KEROHANIAN
MENURUT PERSPEKTIF ISLAM**

ADAM BIN MOHAMED

Disertasi ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada syarat
penganugerahan Ijazah Sarjana Pendidikan
(Bimbingan dan Kaunseling)

Fakulti pendidikan
Universiti Teknologi Malaysia.

April 2006

"Saya akui ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan dan ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya."

Tandatangan :

Nama Penulis : **ADAM BIN MOHAMED**

Tarikh : 28 APRIL 2006

DEDIKASI UNTUK

***Ibuku,
Yang mendidik dan mengasuhku sejak kecil
Kesabaranmu dan kegigihanmu inspirasi kejayaanku
Hajah Mariam Abdul Majid***

***Isteriku,
Pengorbananmu pencetus semangatku
Fadhilah Bahrin***

***Anak-anakku,
Kejayaanku pemangkin kecemerlanganmu
Nabilah Adam
Naufal Adam***

***Adikku,
Bersama kita harungi ujianNya menuju mardhatillah
Muna Mohamed***

***Dan sahabatku
Saudara Yusuf@Yendo Afgani.
Perjuangan medan ilmu kita garap bersama***

Semoga Semua Dalam Limpahan Rahmat dan Lindungan ArashNya.

PENGHARGAAN

" Dengan nama Allah Yang Maha Pemurah Lagi Maha Mengasihani ".

Alhamdulillah segala kesyukuran kehadiran Allah S.W.T di atas segala limpah kurnia, rahmat dan petunjukNya jua yang membolehkan disertasi sarjana ini berjaya disiapkan.

Penulis berbesar hati merakamkan penghargaan ikhlas kepada :

Dr. Mohammed Syarif bin Mustaffa.

penyelia disertasi Sarjana, di atas segala bimbingan, tunjuk ajar, dorongan dan sokongan moral yang tidak berbelah bagi sepanjang tempoh penyelidikan dan penulisan disertasi sarjana ini. Semoga Allah jua sebaik-baik ganjaran di dunia dan di akhirat buat pengorbanan dan sumbang bakti tuan.

Penghargaan istimewa juga penulis rakamkan kepada pengurus projek Rumah Bakti Pengasih, Muar , ahli-ahli jawatankuasa dan para penghuni yang lapang dada, ringan tulang memberikan komitmen dan kerjasama sepanjang penyelidikan ini dijalankan.

Terima kasih daun selasih buat pengetua, guru-guru, staf dan warga pelajar Maahad Johor, pensyarah-pensyarah UTM, warga PKK dan rakan-rakan seperjuangan UTM di atas segala sumbangan ikhlas yang diberikan sepanjang tempoh penyelidikan ini secara langsung mahupun sebaliknya.

Terima kasih

ABSTRAK

Penyelidikan ini telah dijalankan di **Rumah Bakti Kasih, Persatuan Pengasih Malaysia** di Muar, Johor ke atas 45 orang responden yang sedang mengikuti program pemulihan penagihan dadah. Kajian telah memfokuskan tingkahlaku penagihan semula dadah (*relapse*) dari aspek punca dan langkah-langkah pemulihan kerohanian diri penagih. Penyelidikan ini telah menggunakan kaedah kualitatif dan kuantitatif. Kaedah kuantitatif telah menggunakan soal selidik dengan tujuan mengenal pasti sejauhmana latar belakang keluarga dan pendidikan, hubungan kemasyarakatan dan rakan sebaya sebagai faktor yang mempengaruhi *relapse*. Manakala sesi temubual berfokus, bertujuan menganalisa data kualitatif terhadap kes kajian. Hasil temubual dianalisa dengan menggunakan perisian Atlas-ti dan data soal selidik dianalisa dengan SPSS. Dapatan penyelidikan mendapati sokongan moral, penghayatan kerohanian yang konsisten daripada anggota keluarga dan masyarakat setempat serta rakan-rakan senasib membantu menghindari *relapse*. Walaubagaimanapun, responden akan mudah *relapse* seandainya tidak memiliki jati diri dan ketahanan mental yang tinggi. Dapatan kajian juga menunjukkan sebahagian besar yang terlibat dalam program jemaah *tabligh* telah berjaya menghindari diri daripada penagihan semula. Implikasi dan cadangan untuk penambahbaikan kaedah pemulihan *relapse* telah dibincangkan di akhir kajian.

ABSTRACT

This research was conducted in **Rumah Bakti Kasih, Persatuan Pengasih Malaysia**, Muar, Johor involving 45 respondents, who are addicts under rehabilitation. The residents are from different backgrounds and regions in the country. The factors considered in this study are cause of relapse, spiritual elements and religious guidance as means of helping the residents to overcome their addiction. We use a combination of structured in interview and questionnaire to obtain information. The questionnaires identify the family and education background, neighbours and friends as factors leading to addiction. The group interview sessions serve to ascertain relationship among the inmates as well as their interpersonal support. The interviews are analysed with ATLAS-ti and the questionnaires are evaluated with the aid of SPSS. The study finds that factors useful in fighting the addiction are moral and emotional support from family, the society and most of all from fellow addicts under rehabilitation. They are under constant threat of relapse unless they have strong self will and mental strength. One particular finding is that involvement in *Tabliq* missionary activities gives many of them strength to avoid relapse. The study concludes with the implications and proposals to improve the methods of rehabilitation and prevention of relapse

UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS

JUDUL :

TINGKAH LAKU PENAGIHAN SEMULA
PUNCA-PUNCA PENAGIHAN DAN PEMULIHAN
MENURUT PERSPEKTIF ISLAM.

SESI PENGAJIAN : **2005 / 2006**

Saya

ADAM BIN MOHAMED

(HURUF BESAR)

mengaku membenarkan tesis (PSM / Sarjana / Doktor Falsafah)* ini disimpan di Perpustakaan Teknologi Malaysia dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut :

1. Tesis adalah hak milik Universiti Teknologi Malaysia.
2. Perpustakaan Universiti Teknologi Malaysia dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi
4. ** Sila tandakan ()

☐

SULIT

(Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di dalam AKTA RAHSIA RASMI 1972)

☐

TERHAD

(Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh organisasi / badan di mana penyelidikan dijalankan)

☐

TIDAK TERHAD

Disahkan oleh

(TANDATANGAN PENULIS)

(TANDATANGAN PENYELIA)

Alamat tetap :

3A JALAN PADANG TIGA,
STULANG BARU,
81100 JOHOR BAHRU, JOHOR

DR. MOHAMMED SYARIF BIN MUSTAFA
(Nama Penyelia)

Tarikh : **28 APRIL 2006**Tarikh : **28 APRIL 2006**

Saya akui bahawa saya telah membaca karya ini dan pada pandangan saya karya ini
adalah memadai dari segi skop dan kualiti untuk tujuan penganugerahan Ijazah
Sarjana Pendidikan (Bimbingan dan Kaunseling)

Tandatangan : _____
Penyelia : Dr. Mohammed Syarif bin Mustaffa
Tarikh : 28 APRIL 2006

BAB 1

PENDAHULUAN

1.0 Pengenalan

Penyalahgunaan dadah adalah masalah sosial yang paling rumit yang sedang dihadapi oleh negara. Masalah ini telah mula diperkatakan sejak tahun 70-an lagi. Sehingga kini masalah masih tidak menunjukkan perubahan positif (Dzulkipli Abd Razak, 2004). Dadah merupakan satu ancaman baik kepada masyarakat, individu, keluarga dan negara. Penglibatan rakyat dengan dadah tidak mengenal usia dan ianya melibatkan semua lapisan masyarakat samaada daripada golongan miskin, kaya, profesional, buruh kasar, artis, kakitangan awam, pelajar atau anggota keselamatan.

Permasalahan dadah menjadi ketara sejak tahun 1880-an. Peningkatan jumlah anak muda yang rosak akibat dadah memang menakutkan sehingga kerajaan mengisytiharkan dadah sebagai ancaman kepada keselamatan negara. Tidak cukup dengan itu, pihak kerajaan melalui Majlis Fatwa Kebangsaan telah mengeluarkan fatwa bahawa penyalahgunaan dadah adalah haram dalam Islam yang diisytiharkan pada 15 April 1982. Fatwa ini dikeluarkan oleh Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Kali ke-3 Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Agama Islam.

Beberapa maklumat yang diperolehi berkaitan profil penagih adalah membimbangkan apabila memaparkan data yang diambil selama 12 bulan iaitu daripada bulan Januari hingga bulan Disember 2005, iaitu direkodkan pertambahan penagih dadah sebanyak 32'808 orang, di mana etnik Melayu merupakan penagih utama iaitu

seramai 22'080 atau 67.30 % daripada keseluruhan etnik, 78.81 % berpendidikan sehingga sekolah menengah (sekurang-kurangnya tamat tingkatan 3) dan 71.87 % terdiri daripada penagih belia (berusia 19-39, dan majoriti berusia 25-29 tahun) (ADK, 2005).

1.1 Latar Belakang Masalah

Usaha pemulihan dadah pada dasarnya merupakan suatu cabaran bagi para saintis khususnya ahli-ahli psikologi, kaunselor psikitri dan pekerja sosial masa kini. Pelbagai pendekatan telah di cuba seperti memberi dadah gantian (Kirby and Lamb, 1995), latihan ala ketenteraan (Mahmood, Shuaib, Lasimon, Rusli & Md. Zahir, 1999) rawatan homeopati, pemulihan kerohanian dan penyucian *spiritual* (Mahmod, Shauib & Ismail, 1998), modifikasi tingkah laku (Monty & Rohsenow, 1997), pemulihan psikologi (Calaghan, Benton, Bradley, 1995), psikoterapi (Curran, Helene & Stephen, 2000) dan pelbagai cara yang lain. Walaupun begitu boleh dikatakan tiada satu pun yang diakui secara mutlak mencapai jaminan pemulihan keseluruhan daripada gejala penagihan.

Banyak faktor menentukan samada usaha memulihkan penagihan dadah akan membuahkan kejayaan. Antara faktor-faktornya ialah modaliti yang digunakan, profil penagih dadah, tenaga pakar yang mengusahakan rawatan dan motivasi penagih untuk pulih (Mahmood et al, 1999). Pihak kerajaan khususnya sedang berusaha untuk menangani permasalahan ini, namun sehingga kini belum terdapat tanda-tanda tanda-tanda positif menunjukkan ia berkurangan. Jadual 1.1 menerangkan trend dan profil penagih dadah pada tahun 2002 dan 2003.

Jadual 1.1 menerangkan trend dan profil penagih dadah pada tahun 2004 dan 2005. Apa yang boleh diterangkan ialah terdapat 24,004 penagih dadah baru pada tahun 2004 dan 14,668 penagih berulang daripada jumlah keseluruhan penagih iaitu 38,672 orang dan terdapat 15,389 (46.91%) penagih dadah baru pada tahun 2005 dan 17,419 (53.09 %) penagih berulang daripada jumlah keseluruhan penagih iaitu 38,808 orang.

**Jadual 1.1 : Taburan Penagih Yang dikesan Mengikut Negeri,
Tahun 2004/2005**

Negeri		2004	2005		Negeri		2004	2005	
			Bil	Purata Sebelum				Bil	Purata Sebelum
	P.Pinang	5976	6403	534		Pahang	1283	1663	107
#	WP.Kuala Lumpur	5852	4906	409	#	N.S'bilan	923	760	77
#	Johor	4094	3910	326		Sarawak	374	669	66
	Perak	2705	3340	278	#	Melaka	791	650	59
#	Kedah	3090	2606	217	#	Terengganu	706	356	37
#	Selangor	3444	2562	214	#	perlis	447	318	31
#	Kelantan	3516	2514	210	#	WP Labuan	104	17	9
#	Sabah	5367	2134	178		Jumlah	38,672	32,808	2,734

(# : Aras penurunan bilangan penagih)

Sepanjang tahun 2005, seramai 32,808 orang penagih dadah telah dikesan di seluruh negara. Mereka terdiri daripada 15,389(46.91%) penagih baru dan 17,419(53.09%) penagih berulang menurun 15.16% jika dibandingkan dengan bilangan penagih yang dikesan pada tempoh masa yang sama tahun lalu (38,672). Jumlah penagih berdaftar terkumpul diseluruh negara yang dikesan mulai 1988 hingga 2005 adalah seramai 289,763 orang.

Taburan penagih yang dikesan menunjukkan bahawa; **Pulau Pinang** mencatatkan bilangan penagih paling ramai dikesan berbanding negeri-negeri lain bagi tahun 2005 iaitu seramai (6,403) orang diikuti negeri **WP Kuala Lumpur** (4,906), **Johor** (3,910), **Perak** (3,340) dan **Kedah** (2,606)

Berbanding dengan tahun lalu, empat (4) negeri telah mencatatkan pertambahan iaitu Pulau Pinang, Perak, Pahang dan Sarawak manakala sebelas(11) negeri yang lain menunjukkan bilangan penagih yang dikesan menurun (Rujuk Jadual 1.1)

Jadual 1.2 : Bilangan Penagih Mengikut Jenis Dadah Yang Digunakan, 2005

Penagih	Heroin & Morfin	Candu	Ganja	Ecstasy	Syabu	Lain-Lain	U.Batuk/ Kodein	Jumlah
Baru	7752	5	3120	343	2983	895	291	15389
Berulang	14209	15	1924	52	849	219	121	17,419
Jumlah	21,961	20	5,044	395	3,832	1,144	412	32,808
Peratus	66.94%	0.06%	15.37%	1.20%	11.68%	3.49%	1.26%	100.0%

Sehubungan dengan itu, kajian ini dilaksanakan untuk mencuba melihat dan meninjau tingkah laku penagihan semula dengan mengkaji punca-punca penagihan dan pendekatan pemulihan berasas kepada perspektif Islam. Lokasi kajian dan responden yang digunakan dalam kajian ini adalah para penghuni pusat pemulihan dadah Bakti Kasih Pengasih, Muar, Johor.

Penyelesaian terhadap sesuatu masalah tidak dapat dilakukan dengan baik selagi punca-punca penagihan semula sebenar yang menyebabkan masalah tersebut tidak dikenalpasti. Oleh itu, kajian ini cuba mengenalpasti suatu bentuk pendekatan pemulihan kerohanian yang komprehensif bagi mengatasi masalah tersebut.

1.2 Penyataan Masalah

Sejak pihak kerajaan mengistiharkan dadah sebagai musuh utama negara pada tahun 1983, tindakan memerangi dadah dilakukan secara agresif dengan memperluaskan skop kesedaran di pelbagai peringkat usia sehingga ke akar umbi. Pada masa yang sama, masalah dadah menular dengan begitu pantas seiring dengan perkembangan sosial negara. Pada masa ini, seramai 289,763 penagih telah dikesan di Malaysia dan jumlah itu amat membimbangkan kerana ia telah melebihi satu peratus daripada jumlah penduduk negara. Daripada jumlah itu hanya kira-kira 12,000 penagih sahaja yang

menjalani proses pemulihan di 27 pusat serenti dan sukar digambarkan di manakah baki jumlah besar kelompok penagih yang lain.

Peningkatan penagihan semula dari tahun ke setahun sehingga kini semakin meningkat. Walaupun pihak kerajaan telah menghabiskan belanja yang besar dan mempelbagaikan aktiviti-aktiviti untuk mengurangkan jumlah penagihan, namun usaha ini masih belum dianggap berjaya. Ianya menandakan bahawa program-program yang sedia ada dan dijalankan perlu dikaji semula.

Jadual 1.3 menunjukkan besarnya peningkatan penagihan dadah sama ada yang baru mahupun yang berulang.

Jadual 1.3: Statistik Januari - Disember 2005 (Sumber AADK)

DATA PENAGIH TERKUMPUL DI MALAYSIA SEMENJAK TAHUN 1988 SEHINGGA 2005 ADALAH SERAMAI 289,763 orang			
Statistik Januari - Disember 2005 (Sumber AADK)			
TABURAN PENAGIH MENGIKUT NEGERI			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Johor	2181	1729	3910
Kedah	1215	1391	2606
Kelantan	1533	981	2514
Melaka	274	376	650
Negeri Sembilan	312	448	760
Pulau Pinang	2227	4176	6403
Pahang	780	883	1663
Perak	1465	1875	3340
Perlis	191	127	318
Sabah	1640	494	2134
Sarawak	598	71	669
Selangor	1142	1420	2562
Terengganu	182	174	356
WP Kuala Lumpur	1642	3264	4906
WP Labuan	7	10	17
	15389	17419	32808

JUMLAH PENAGIH MENGIKUT STATUS KES			
	BIL.	%	PURATA SEBULAN
Baru	15389	46.91%	1283
Berulang	17419	53.09%	1452
	32808	100.00%	2735
PROFIL PENAGIH MENGIKUT JANTINA			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Lelaki	14910	17231	32141
Perempuan	479	188	667
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT BANGSA			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Melayu	10621	11723	22344
Pribumi Sabah	867	355	1222
Pribumi Sarawak	94	28	122
Cina	2000	3131	5131
India	1208	2020	3228
Lain-lain Bangsa	503	159	662
Warga Asing	96	3	99
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT UMUR KETIKA DIKESAN			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
< 13 tahun	0	0	0
13-15 tahun	82	0	82
16-17 tahun	312	7	319
18-19 tahun	909	47	956
20-24 tahun	4018	1080	5098
25-29 tahun	3617	2878	6495
30-34 tahun	2472	3573	6045
35-39 tahun	1509	3277	4786
40-44 tahun	889	2834	3723
45-49 tahun	535	2108	2643
50-54 tahun	253	1051	1304
55-60 tahun	100	360	460
> 60	24	57	81
Tiada Maklumat	669	147	816
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT JENIS DADAH YANG DIGUNAKAN			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Heroin	4580	9334	13914
Morfin	3172	4875	8047
Candu	5	15	20
Ganja	3120	1924	5044

Pil Psikotropik	558	194	752
Ecstasy/MDMA	343	52	395
Gam	7	3	10
Syabu/Methamphetamine	2983	849	3832
Amphetamine	330	52	382
Kodein/U.Batuk	291	121	412
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT JENIS PEKERJAAN			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Binaan	1318	1970	3288
Pengurusan	190	156	346
Jualan	1555	1984	3539
Teknikal	951	927	1878
Pengangkutan	843	1113	1956
Pengeluaran/Kilang	831	537	1368
Perkeranian	45	50	95
Perkhidmatan	1488	2050	3538
Pertanian/Perikanan dll.	798	1053	1851
Buruh Am	2636	3676	6312
Hiburan	64	55	119
Penganggur	1262	1189	2451
Penuntut	250	19	269
Tiada Maklumat	3158	2640	5798
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH DADAH MENGIKUT SEBAB MULA MENGGUNA DADAH			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Untuk Keseronokan	1204	1817	3021
Pengaruh Kawan	6573	7203	13776
Perasaan Ingin Tahu	2981	4258	7239
Rangsangan	73	91	164
Tahan Sakit	82	138	220
Secara Tidak Sengaja	21	28	49
Tekanan Jiwa	398	536	934
Lain-lain (tanpa tujuan)	5	4	9
Tiada Maklumat	4052	3344	7396
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT KELULUSAN TERTINGGI			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
Tidak Bersekolah	299	416	715
Sekolah Rendah	1910	3179	5089
SRP/LCE/PMR	5672	7040	12712
SPM/MCE/SPVM	3905	4195	8100
STP/HSC/STPM	154	170	324
Diploma	185	115	300
Ijazah	38	24	62

Lain-lain (spt. Sijil Kemahiran)	49	33	82
Tiada Maklumat	3177	2247	5424
	15389	17419	32808
PROFIL PENAGIH MENGIKUT UMUR MULA MENAGIH			
	BARU	BERULANG	JUMLAH
< 13 tahun	1802	1310	3112
13-15 tahun	288	594	882
16-17 tahun	643	1034	1677
18-19 tahun	1375	1596	2971
20-24 tahun	3941	4348	8289
25-29 tahun	2572	3180	5752
30-34 tahun	1396	1908	3304
35-39 tahun	709	1061	1770
40-44 tahun	360	600	960
45-49 tahun	175	314	489
50-54 tahun	82	157	239
55-60 tahun	27	31	58
> 60	12	11	23
Tiada Maklumat	2007	1275	3282
	15389	17419	32808

Usaha ke arah memulihkan penagih dadah bukan sekadar proses rawatan dan pemulihan tetapi harus disusuli dengan program bimbingan selepas keluar dari institusi pemulihan. Senario segelintir masyarakat hari ini yang memastikan segala apa yang dimiliki adalah hak mereka sehingga hilang rasa kasih sayang, tanggungjawab dan prihatin dalam hidup. Malah terdapat masyarakat yang terlalu mementingkan diri dan sukar untuk bekerjasama tetapi menyalahkan pihak-pihak tertentu jika ahli keluarga mereka terjebak dalam penagihan dadah.

Masyarakat haruslah menyedari proses pemulihan bebas dari dadah banyak bergantung kepada kesedaran penagih, selain sikap prihatin keluarga, pendekatan pemulihan dan amalan keagamaan, kepercayaan dan sokongan masyarakat serta peranan bekas-bekas penagih dadah.

Oleh itu, kajian ini meninjau pandangan bekas penagih *relapse* yang telah pulih daripada dadah kerana perkara penting dalam asas pemulihan adalah kesedaran diri

yang membentuk nilai kerohanian yang tinggi hingga menimbulkan keyakinan untuk berubah. Kajian ini juga akan melihat pengalaman dan pembelajaran bekas-bekas penagih dalam menimbulkan dan melahirkan kesedaran dan keyakinan diri yang berasaskan pengetahuan, pengaruh, penghayatan dan pengamalan agama untuk bebas dari pengaruh dadah.

Di Insititusi Pengasih contohnya, ada beberapa perkara yang boleh dianggap sebagai satu kelebihan dan patut diberikan perhatian oleh kerajaan iaitu keupayaan bekas-bekas penagih dalam menjalankan program pemulihan dengan menggunakan program pemantapan dan penghayatan kerohanian dengan penglibatan yang konsisten dengan komuniti masyarakat setempat. Seperti majlis taklim dengan pembacaan hadith-hadith dan buku-buku ilmiah, sholat berjamaah dan program tazkirah, untuk mengawal keinginan semula terhadap penagihan dadah.

1.3 Objektif Penyelidikan

Beberapa objektif yang dirumuskan bagi mencapai matlamat di atas adalah seperti berikut:

- a. Menenalpasti punca yang paling berpengaruh dalam penyalahgunaan semula dadah di kalangan penagih
- b. Untuk menenalpasti perkaitan di antara pengetahuan dan penghayatan agama dengan pengambilan dadah semula di kalangan penagih dadah
- c. Mencadangkan suatu kaedah pencegahan penagihan semula menurut perspektif Islam melalui pengalaman bekas penagih.
- d. Mencadangkan suatu proposal penagihan dadah peringkat kebangsaan.

1.4 Persoalan Kajian

Berasaskan permasalahan yang diuraikan di atas, terdapat beberapa persoalan yang menjadi fokus kepada kajian ini :

- a. Apakah punca dan faktor yang paling mempengaruhi penagihan dadah *relapse* ?
- b. Bagaimanakah perkaitan di antara pengetahuan dan penghayatan agama terhadap pengambilan dadah di kalangan penagih dadah ?
- c. Bagaimanakah kaedah pencegahan penagihan semula yang signifikan dengan penagih melalui pengalaman yang telah berjaya?

1.5 Rasional Penyelidikan

Peranan pemulihan dengan kaedah penghayatan dan pengamalan agama boleh memainkan peranan yang penting dalam usaha mengawal penyebaran salah guna dadah serta pencegahan kejatuhan semula penagihan. Kajian ini dilakukan untuk mengenalpasti faktor yang menyebabkan pengambilan semula dadah dan mengemukakan cadangan-cadangan pencegahan dan pemulihan yang berkesan berasaskan pendekatan pemulihan kerohanian. Strategi pencegahan yang dikemukakan dapat dijadikan satu input yang berguna bagi banyak pihak. Dijangkakan pihak-pihak yang akan mendapatkan kemanfaatan daripada kajian ini iaitu;

Aktiviti penyalahgunaan dadah merupakan satu fenomena yang menjadi isu semasa. Dalam konsep masyarakat Madani, masyarakat adalah tulang belakang bagi pencapaian suatu kejayaan yang menjadi sasaran **Pihak Berkuasa**. Kajian ini boleh membantu pihak berkuasa bagi mengenal pasti isu, situasi terkini para penagih yang jatuh bangun dalam membina kehidupannya semula. Kajian ini juga menjadi signifikan

kerana ianya di laksanakan ke atas orang-orang yang pernah mengambil dadah dan telah berjaya menjauhi dadah dan kembali kepada kehidupan masyarakat dengan asas

penghayatan agama. Mengenali jalan keluar bagi masalah penagihan dadah dari kaca mata pemulihan kerohanian boleh membantu pihak kerajaan dalam membantu dan memberi sumbangan kepada pihak berkuasa tempatan untuk menjayakan program membasmi dadah sebagai musuh nombor satu negara.

Kajian ini boleh menambahkan lagi pengetahuan ke atas kehidupan para penagih dadah. Ia juga menjadi satu **Koleksi Akademik** yang bernilai. Peranan bekas penagih dadah yang berjaya kembali ke kehidupan masyarakat normal dan membantu memberi motivasi kepada penagih dadah yang masih terlibat dalam alam penagihan boleh dijadikan bahan rujukan yang berguna bagi subjek pembelajaran dan dapat memberikan sumbangan kepada kajian yang berkaitan.

Kajian ini boleh memberikan manfaat secara tidak langsung kepada **Masyarakat Tempatan**. Masyarakat dewasa atau saudara mara yang ahli keluarganya menjadi penagih, boleh menjadikan kajian ini sebagai bahan input dan sumbangan yang besar kepada institusi rumahtangga keluarga yang terlibat dalam penyalahgunaan dadah sebagai suatu harapan. Pihak masyarakat awam boleh melihat bukti-bukti bahawa penghayatan dan pengamalan agama boleh dijadikan resolusi semua masalah dalam kehidupan, termasuk masalah salah guna dadah.

1.6 Skop dan Batasan Penyelidikan

Limitasi kajian ini adalah seperti berikut:

- a. Kajian literatur mengenai dadah dan gejala penyalahgunaan dadah dalam masyarakat dan penagihan semula oleh penagih serta langkah-langkah pencegahan dan pemulihan semasa yang dilaksanakan oleh pihak bukan kerajaan.

- b. Lingkungan umur penagih yang ditinjau dalam kajian ini adalah antara umur 15 hingga 50 tahun,
- c. Kes kajian melibatkan para penghuni rumah Pengasih yang tinggal atau sedang melaksanakan rawatan pemulihan di rumah Pengasih
- d. Kajian temubual terhadap pihak pengurusan dan pentadbiran organisasi Pengasih dan agensi-agensi bukan kerajaan yang mempunyai perkaitan dengan pencegahan dan pemulihan penagihan dadah khususnya di Malaysia,
- e. Kajian temubual terhadap penagih, keluarga penagih dan pentadbir institusi bukan kerajaan untuk mengetahui latarbelakang, punca dan faktor yang mempengaruhi penagihan semula.
- f. Mencadangkan langkah-langkah pencegahan dan pemulihan yang sesuai dari pandangan kaunseling untuk mengatasi masalah penagihan *relapse* secara menyeluruh

1.7 Definisi Konsep

Beberapa istilah yang digunakan dalam penyelidikan ini memerlukan definisi yang terperinci. Penjelasan definisi ini perlu kerana pengertian umum dengan pengertian di dalam kajian mungkin berbeza. Dalam kajian ini penyelidik telah mengenal pasti beberapa istilah konsep berdasarkan kamus dewan dan definisi operasional berdasarkan penyelidikan.

1.7.1 Penagih dadah

Menurut kamus Dewan (2005), **penagihan** bermakna perihai menagih sesuatu. **Penagih** dadah bermaksud orang yang ketagihan dadah. Orang yang mengambil dadah dengan tujuan salah guna dadah dan memiliki ketergantungan ke atas dadah.

Dadah sendiri bermakna ubat-ubatan atau bahan seperti ganja, heroin, marijuana, dan sebagainya yg merosakkan atau membinasakan orang yg menggunakannya berlanjutan (merosakkan kesihatan, membawa maut, dll);

1.7.2 Pemulihan Kerohanian

Menurut kamus Dewan (2005), **pemulihan** ialah perbuatan memulihkan, pengembalian kepada keadaan yang semula, pemulangan atau pengembalian kepada keadaan sebelumnya atau paras yg lebih tinggi;
Menurut kamus Dewan (2005).

Menurut kamus Dewan (2005), **Kerohanian** berasal daripada perkataan rohani : roh iaitu bahagian dalam manusia yang mempunyai daya berfikir (berperasaan dan berkemahuan) atau jiwa (nyawa yang ada dalam tubuh manusia) Kerohanian bermakna perihal rohani, sifat-sifat rohani, nilai-nilai hidup.

1.7.3 Perspektif Islam

Menurut kamus Dewan (2005) perspektif bermakna pandangan (pentafrisan) yg wajar berkenaan sesuatu dengan memperkirakan bahagian-bahagiannya dlm hubungan keseluruhannya

Menurut kamus Dewan (2005), Islam adalah agama yg disampaikan oleh Nabi Muhammad s.a.w.; masuk ~ menjadi orang yg beragama Islam; orang (umat) ~ orang (umat) yg beragama islam; rukun ~ teras yg terdiri drpd lima perkara yg wajib diamalkan oleh setiap umat Islam.

1.7.4 Relapse

Menurut kamus *Oxford Advanced Learner* (1989) definisi Relapse ialah *fall back into a previous condition or a worse state after making an improvement*.

Mengikut kamus *Dwibahasa pula* (1995) pula Relapse bermakna perihai kembali semula kepada sesuatu keadaan terutamanya sakit. Mengikut *Encyclopedia Dictionary of Psychology*, penagihan semula didefinisikan the recurrent symptoms of disease after a period of improvement.

1.7.5 Pusat pemulihan

Menurut kamus Dewan (2005) Pemulihan adalah perbuatan memulihkan, pengembalian kepada keadaan yang semula, pemulangan atau pengembalian kepada keadaan sebelumnya atau paras yang lebih tinggi. Merujuk kepada kajian dimana pusat pemulihan bermakna tempat pusat dilaksanakannya usaha-usaha untuk memulihkan para penagih dadah agar meninggalkan alam penagihan dan kembali ke kehidupan normal.

1.8 Definisi Operasional

Definisi yang digunakan dalam kajian ini adalah sangat penting kerana ia berbeza dengan definisi di atas. Definisi ini lebih menjurus kepada pengertian dalam kajian ini. Di antaranya adalah :

1.8.1 Penagih Dadah

Menurut Dzulkifli Abd Razak (2004) dadah merupakan sejenis bahan yang boleh mendatangkan kemudaratan kepada kesihatan seseorang iaitu dari segi jasmani, rohani serta tingkah laku.

Penagih dadah merupakan orang yang telah mengalami segala simptom-simptom penagihan dadah. (Syeksen 2, Akta Penagihan Dadah- Rawatan & Pemulihan ; 1993) mentakrifkan mereka sebagai seseorang yang menggunakan mana-mana dadah berbahaya untuk mengalami keadaan psikik dan fizikal. Ia dicirikan oleh tingkahlaku dan gerak balas lain yang meliputi desakan mengambil dadah secara berterusan atau berkala untuk mengalami kesan psikik dan mengelakkan gejala tarikan kerana ketiadaannya.

1.8.2 Pemulihan Kerohanian

Menurut Muhammad ‘Uthman El-Muhammady untuk memahami apa yang dimaksudkan dengan “roh” dan daripadanya terdapat kata “rohani” itu merujuk kepada zat bukan benda, atau zat kerohanian yang halus, yang dinisbahkan kepada Tuhan, yang merupakan paksi peribadi manusia itu sendiri, yang datangnya dari alam bukan benda, disebut sebagai “alam al-amr” di Sisi Tuhan.(1) Ianya dipandang abadi, bukan tertakluk kepada apa yang disebut sebagai evolusi dalam pemikiran moden. Kerana adanya roh itulah maka dalam Islam manusia boleh “mengenal” Tuhan dan “berdamping”

denganNya, serta mencari keredhaanNya. Oleh itu pemulihan ruhani bermakna suatu usaha untuk membaiki atau meningkatkan situasi menjadi lebih baik dari aspek bukan kebendaan tetapi dari segi dalaman manusia.

Unsur kerohanian mempunyai tuntutan @ keperluan yang sesuai dengan tabiat kerohaniannya sepertimana keperluan harian jasmani manusia. Tuntutan kerohanian itu berpunca dari alam ketinggian dan kekuasaan: iaitu terangkan padanya akidah, akhlak dan pengendalian. Ringkasnya ia tersimpul dalam kalimah: ISLAM.

1.8.3 Perspektif Islam

Islam ialah agama yang diwahyukan oleh Allah SWT kepada Nabi Muhammad SAW untuk mengatur hubungan manusia dengan Al-Khaliq (pencipta), manusia dengan manusia dan manusia dengan dirinya sendiri.(Nizamul Islam, Taqiyuddin Nabahani)

Makna Islam secara etimologik adalah :

1. Ketundukan dan penyerahan diri(QS: An-Nisa' : 65),(QS.Ali imran (3):83),(QS. Al-an'am (6) :71-72),QS: An-Nisaa':65).

Islam bermakna tunduk dan menyerahkan diri kerana setiap Muslim wajib tunduk dan patuh menyerahkan diri kepada ketentuan Allah SWT

2.Keselamatan (QS.Al-maidah (5):15-16)

3.Kedamaian Islam bermakna keselamatan dan damai. Sebab, orang yang telah memeluk Islam dan rnengerjakan tuntutannya akan selamat di dunia dan akhirat serta akan

4. Mendapatkan keselamatan dan kedamaian sejati. (QS. Al-Anfal (8) :61), (QS: Albaqorah: 208)

Ini bermakna bahawa perspektif Islam sebenarnya bertinjauan mengajak kita mengembalikan segala jawapan permasalahan. Menepati dengan hakikat ini, Allah menegaskan bahawa agama Islam itu adalah fitratullah @ fitrah semulajadi manusia. Yang bererti Allah menjadikan manusia dari

tiada dan menciptakan pula agama Islam. Untuk panduan hidupnya. Ia suatu cara hidup yang lengkap, sempurna, sesuai dengan tabiat semulajadi manusia itu sendiri.

Andaikata dibiarkan tanpa rujukan agama, pasti dunia akan lebih huru-hara, kejahatan terus bermaharajalela, walhal Allah menjadikan manusia sebagai khalifahnya untuk memakmurkan dunia dengan amalan kebaikan. Firmannya :

" *Sesungguhnya nafsu manusia itu sangat menyuruh melakukan kejahatan, kecuali orang-orang yang diberi rahmat oleh Tuhanku* (maka terselamatlah dia dari hasutan nafsu itu) (Yusof: 53)

1.8.4 ***Relapse***

Definisi ini dinyatakan oleh Marlatt dan Gordon dalam Brownell et al. (1986) bahawa terdapat dua definisi bagi penagihan semula di mana ia menggambarkan keadaan semula jadi penagihan semula. Definisi pertama ialah merupakan suatu pengulangan simpton penyakit selepas satu tempoh kemajuan. Ia merujuk kepada satu akhiran (outcome) dan membayangkan satu pandangan yang *dichotomous* kerana ia bergantung kepada seseorang individu sama ada dia sakit dan mempunyai simpton.

Definisi kedua ialah merupakan satu tindakan atau mengumpamakan suatu keadaan yang semakin teruk dan bertambah merosot. Ia memfokuskan kepada satu proses dan menggambarkan satu keadaan yang tidak serius.

1.8.5 **Pusat pemulihan**

Merujuk kepada kajian di mana pusat pemulihan bermakna tempat pusat dilaksanakannya usaha-usaha untuk memulihkan para penagih dadah agar meninggalkan alam penagihan dan kembali ke kehidupan normal.

Rumah Pengasih merupakan sebuah Institusi Rawatan dan Pemulihan persendirian yang diwartakan oleh kerajaan Malaysia pada 1993. Mengaplikasikan pendekatan dan modaliti 'Bimbingan Rakan Sebaya' dengan pendekatan *Therapeutic community* (TC).

LAMPIRAN A3

001 – Temubual 3

002 – Responden : R 3.

003 - Tarikh :

004 – Masa : 9:00 – 12:30 malam

005 – Tempat : Rumah Pengasih, Muar Johor.

006 – Penyelidik : P

007 –

008 – P : Assalamualaikum . Apa khabar C ?

009 – R : Waalaikumsalam, Alhamdulillah. Terima kasih Ustaz sudi datang ke rumah 010 – saya malam-malam gini. Saya berbesar hati ustaz dapat ziarah lagi.

011 – P : Sama-sama rasanya ini kali ketiga ya kita jumpa . Baiklah, cuba ceritakan 012 – bagaimana boleh terlibat.

013 – R : Saya mula terlibat tahun 1977. (Tingkatan 4) di Bandar Muar. Mula-mula

014 - kawan belanja rokok *free*... tak tau pulak dalam tu ada heroin...Lepas tu rasa

015 - syok, seminggu sekali..... 2 minggu sekali.....member belanja. Tiba-tiba

016 - sangkut di bilik air sekolah. Kena buang....saya pindah ke JB ambil SPM (Sek.

017 - Abu Bakar Kulai). *Time* tu Felda tengah mewah, jadi boleh beri sendiri. Saya

018 - buat kerja ' part time' (ladang). 1980 mula ketagih . Tapi 1982, saya dapat

019 - bertahan kerana makan pil DF118 (pil tahan tagih dadah beli di *Seng sei*.)

1987 020 - saya niaga kecil-kecilan (dadah) di Air Hitam. *Time* tulah saya kantol.

Syeksen 021 - 12.2 kesalahan mengedar . 6 bulan penjara ...kesalahan mengedar secara terbuka

022 -.Time tu saya makan pil 4 biji sehari untuk menahan ketagihan. Ketagihannya

023 - seperti '*cool turkey*' (Menggigil seram sejuk bagai ayam belanda berkepak)

024 - P : Hmmm....macam mana boleh ketagih setelah keluar ?

025 - R : Dalam penjara ceritanya semua tentang dadah. Otak kita diorientasikan ngan 026 - cerita-cerita menarik...kongsi strategi makan...minum...tidur...semuanya

027 - tentang dadah.

028 - P : Begitu rupanya.....Patut la.....Bila pula kena tangkap lagi?

029 - R : 1993, dekat Pusat Serenti Pengerang selama 10 bulan. Keluar projek lagi...

030 – 1997, kantol lagi di penjara Sri Manjong Perak, (sehari) saya mohon di

031 - pindahkan ke Penjara Johor Baru, selama 15 bulan ditahan. 1999 sangkut lagi

032 - di Melaka, 1 tahun 2 bulankeluar masuk penjara je la.

033 - P : Macam tak serik-seri pulak ya (ketawa).....Bila nak taubat nasuha ni?

034 - R : Ha..ha..ha..ha.. (ketawa besar). Kat sinilah saya mula insaf. Macamni ke

035 - rupanya agama aku ?! (baru menyedari betapa indahnya agama Islam). Itu pun

036 - kerana saya di sini menjadi imam nombor 2. Solat berjamaah 5 kalikuliah

037 - maghrib....tahlil....yaasin...aku 'handle' kalau ustaz takda. Kelas agama

038 - seminggu sekali (ustaz dari Jabatan Agama Melaka). Belajar fardu ain ...fekah

039 - tauhid...dan soalan-soalan terbuka.

040 - P : Alhamdulillah ...banyak juga ya input yang awak dapat. Program usrah ada

041 - tak ?.

042 - R : Oh ya...halaqah ada setiap hari Rabu. 9 kumpulan X 9 ustaz X 9 kelas

043 - mingguan – ikut sukatan. Setiap minggu bertukar-tukar kelas ikut tahap.Isnin –

044 - Selasa ngaji quran dengan pelatih-pelatih senior yang berbakat, ustaz pantau.

045 - P : Macamana pula dengan peralatan solat dan program agama ?.

046 - R : Biasanya baju, kelengkapan solat tidak dibawa balik selepas keluar, tetapi

047 - disedekahkan, itulah warisan kepada penghuni-penghuni pusat.

048 - P : Apa yang awak buat bila keluar ?.

049 - R : Sebulan saya ikut tabligh. Keluarga pun sokong. Mereka mengajar saya

050 - '*skill*' pertukangan dan *offer* kerja dengan mereka. Setiap kali masuk waktu solat

051 - mesti berhenti solat. Sebulan 3 kali keluar (bertabligh). Tiap-tiap minggu

052 - pergi markaz di Pasir Gudang atau di Masjid India Johor Bahru. 2 tahun

053 - '*maintain*'. Saya rasa selamat, tidak terancam... tiada siapa nak tanya hal saya,

054 - seronok....gembira tak hisap. Time tu otak fikir nak ibadat je. Member karkon

055 - 19 orang tiada curiga dan prejudis, semuanya '*happy*'.

056 - P : Agaknya macam mana ya rutin 24 jam ?.

057 - R : Subuh berjamaah di masjid. Kemudian kerja 4 – 5 orang di lokasi. Kadang-

058 - kadang sampai pukul 7:00 petang.. Time solat je berhenti solat berjamaah.Tapi

059 - biasanya sebelum asar dah berhenti...balik... solat di kampung. Dengar ta'lim 1

060 - jam setengah ke 2 jam, kitab Fadhailul A'mal. Antara maghrib isyak hadir

061 - dengan member atau dengar kuliah di masjid. Lepas isyak ada perbincangan

062 - harian berkaitan kerja agama hingga 10 malam.....konsisten. Jadi seminggu ada 063 - 4 kali kuliah masjid, satu majlis yaasin dan 2 malam ' bayan.' (program tabligh)

064 - P : Masya Allah ...alim betul ni. Apa respon keluarga ?.

065 - R : Mak, ayah, adik-beradik 13 orang...semuanya *respect* dan *confident* saya tak 066 - menagih lagi. Tapi dalam 2 tahun tu saya cuma jadi makmum je...tak pernah 067 - pun beri bayan...seganla....bekas penagih.....malu. Tapi semua ahli jemaah tak 068 – tahu !

069 - P : Bila pulak kena lagi ?.

070 - R : Satu malam ahli jemaah buat cadangan nak hantar saya ke India...atau ke

071 - Pakistanatau ke Bangladesh....4 bulan. Bila sampai rumah rupanya family

072 - dah tahu (dengar cerita dari ahli Jamaah juga) *time* tu saya terkejut. Abang,

073 - akak, adik mak dan bapak semuanya ada kat rumah. Tapi air mukanya sedih...

074 - sayu...tunduk. selalunya ceria...Bapak pun cakap ..." Engkau keluar 40 hari

kami 075 - tak bantah, bapak suka kau belajar agama...dah bertahun kau belajar

....engkau 076 - keluar subuh dan balik malam-malam...bapak tak nak ada ahli jemaah yang

077 - tinggalkan keluarga, anak bini.". (Sebenarnya ahli keluarga dah berpakat dan

078 - bapak jadi juru cakapnya dan panggil yang dah berkahwin untuk bercerita.)

079 – " C ...cuba fikirkan macam mana kalau dah berkeluarga dan tinggalkan

080 - mereka....pergi karkon...Engkau tak rasa susah ?! ...tapi Engkau fikirkanlah...

081 - C...Bapak nak tengok kau jadi macam abang-abang kau...jangan tinggalkan

082 - family."

083 - P : (Rasa terharu) Apa respon awak ? .

084 - R : Saya tersentak, celaru, hilang kata.....nantilah saya fikirkan dan berbincang

085 - dengan jemaah. Abang yang ke tiga spontan menjawab : " yalah... fikirkanlah...

086 - takkanlah nak tinggalkan terus (tabligh)

087 - P : Kawan-kawan Karkon macam mana?.

088 - R : Member lama atau amil saf yang juga rakan sekerja"kalau dah macam tu

089 - bapak kau cakap....berhenti ajelah...memang kerja ni mulia." Terngiang-ngiang

090 - nasihat ustaz di pusat : "Utamakan kehendak Ibu Bapa"

091 - P : Macamana hubungan awak dengan member tabligh selepas itu ?

- 092 - R : *Last* projek (buat rumah) 3 bulan dengan mereka. Tapi dah tak ikut
- 093 - program jemaah.....solat dah mula tinggal. Kemudian dapat projek lain, tak de
- 094 - pekerja pulak. *Time* tu ambil kawan penagih dan beli 'barang'.....solat terus
- 095 - tinggal...ikut mood.
- 096 - P : Innalillahi wainna laihi raajiuun. Macam mana boleh jadi gitu ?.
- 097 - R : Saya tersentak dengan respon mengejut keluarga. Mula jauhkan diri dengan
- 098 - jemaahkeseorangan dan cerita-cerita agama semakin kurang. *Time* tulah
- 099 - rasa nak nagih balik. Kononnyan sesekali tak apa...tup-tup terus ketagih 5-6
- 100 - bulan. Satu hari saya dilanggar lori dan dirawat di hospital. Pergi sendiri
- 101 - P : *Time* tu apa sebenarnya perasaan awak ?
- 102 - R : saya merasa '*fed up* ' untuk menagih lagi ...terikat....pada awal 2002 tersedar
- 103 - dari tidur....Otak rasa penat..... asyik nak hisap je. (fikir dadah aje)
- 104 - P : Nampaknya ada respon nak taubat nasuha.
- 105 - R : Alhamdulillah...saya tefikir dan teringin nak berjumpa dengan seorang
- 106 - Hamba Allah, bekas penagih. Saya merasa fed up dan akhirnya bertemu
- bapak. 107 - Minta izin pindah ke Muartinggalkan bapak. Masa tu kalau saya rasa
- 108 - turkey...order barang....dapat free je. Tiba-tiba bapak meninggal....akhirnya
- pasrah , aya nekad 109 - minta tolong adik-adik sponser ke Muar ..rumah Pengasih.
- Alhamdulillah saya 110 - kembali ke pangkal jalan.
- 111 - P : Apa harapan dan azam C kini dan selamanya.
- 112 - R : Saya harap dapat jadi model rakan-rakan seperjuangan di Rumah Pengasih.
- 113 - Dapat berbakti terus dengan Pengasih. Terus berusaha dan berdoa agar
- 114 - dipetemukan jodoh...kekasih. Sesungguhnya *feeling...steam*..aku penagih!
- Suatu 115 - yang tak dapat dinilai ...dirasai..dibayangkan oleh ustaz.(penyelidik)
- 116 - P : (Memeluk dan mendakap dengan penuh erat sambil berbisik) Semoga
- 117 - dipertemukan jodoh, diberi taufiq hidayah, diteguhkan iman dan teruskan
- 118 – berjamaah dan ambillah buku ini " Penawar Hati dan Penenang Jiwa",
- 119 - teman abadi kala kesunyian mencari keredhaan ilahi.
- 120 - R : Terima kasih banyak-banyak. Doakan saya Ustaz.

(12:30 malam, penyelidik berangkat balik ke Johor Bahru.)